

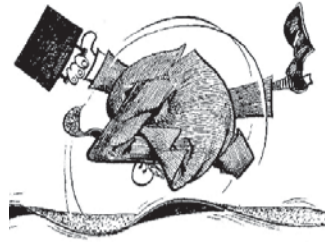
debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT*Frigjøring fra noe er
som oftest fastgjøring
til noe annet.*

HAUK

DAGENS SUKK

Det er ingen grunn til å ha en sterkere krone enn det som er sunt.

Kutt ut kronesytingen

HALLVARD
BAKKE

Daglig kan vi lese om den rekordsterke norske kronen og de problemer den skaper særlig for eksportindustrien. Til gjengjeld minner reiseoperatørene om at man nå kan handle superbillig i utlandet. Begge deler er sannheter med betydelige modifikasjoner.

Når det hevdes at kronen er sterk, ser man på endringene fra i fjor høst. Finanskrisen førte til at norske kroner med ett ble mye billigere for et år siden. Dette var egentlig mot all sunn fornuft, siden norsk økonomi sto bedre rustet til å møte krisen enn de fleste andre land, men det viste seg at valutaspekulantene foretrakk å veksle pengene sine om til dollar, euro og pund i krisetider.

Ser vi på kursen for euro før oktober i fjor, har euroen kostet mindre i alle de siste ti årene, bortsett fra årets tre første måneder i 2004 og i 1999. Kronen er derfor ikke styrket i forhold til euro, men tvert imot svekket.

For amerikanske dollar er bildet noe annerledes. Dollar har gjennomgående kostet mer de siste ti årene. Vi skal likevel ikke lenger enn to år tilbake, til høsten 2007, da dollaren var enda billigere enn den er nå.

Hvis vi ser på industriens effektive valutakurs, der de forskjellige valutaene er vektet i forhold til betydningen de har for industrien, er kronen blitt styrket de to siste månedene. Men fra januar til august var kronekursen svakere enn i de tre foregående årene. Valutakursen har derfor vært gunstig for industrien det siste året, ikke motsatt, slik vi får inntrykk av når Norges Bank advares mot renteøkninger.

I teorien skal valutakursene avspeile de enkelte landenes konkurransekraft, slik at handelen over tid balanseres. Men det er i teorien. Hadde det vært gjeldende, skulle for eksempel amerikanske dollar hatt en langt lavere kurs lenge. I praksis bestemmes valutakursene av spekulasjon. Bare 2-3 prosent av all handel med valuta gjelder betaling for varer og tjenester. Resten er rent spekulative transaksjoner.

Norge er i den heldige situasjon at vi har overskudd i vår handel med utlandet. Vi er dessuten et lite land. Vi har derfor mulighet til å bestemme kursen på norske kroner selv. Hvis det er stor etterspørsel etter kroner, kan Norges Bank forsyne markedet med så mye kroner det ønsker til en fastsatt pris. Og

KRONEKURS: Valutakursen har vært gunstig for industrien det siste året, ikke motsatt, slik vi får inntrykk av når Norges Bank advares mot renteøkninger. Sentralbanksjef Svein Gjedrem og Norges Bank økte for første gang på lenge renta med 0,25 prosentpoeng nylig.

FOTO: MORTEN HOLM, SCANPIX

ønsker spekulantene å selge kroner, har Norges Bank nok annen valuta til å kjøpe dem tilbake, gjerne da til en lavere pris, slik at banken tjener på handelen.

Det er derfor ingen – absolutt ingen – grunn til at vi skal ha en sterkere krone enn det som er sunt for norsk økonomi. Da kursen på en euro var nede i 7,22 kroner i januar 2003 og Norge mistet 20-30.000 konkurranseutsatte arbeidsplasser, var det fordi Norges Bank, med tilslutning fra Bondevik-regjeringen, ønsket det slik, ikke fordi vi var nødt til det. Onsdag kostet en euro 8,36 kroner.

«I teorien skal valutakursene avspeile de enkelte landenes konkurransekraft»

Når NHO og LO advarer Norges Bank mot høyere rente, er det fordi det angivelig vil drive opp kronekursen og dermed gjøre konkurranse situasjonen for næringslivet vanskeligere. Hvis vi har høyere rente enn i andre land, vil det lønne seg å plassere penger i Norge til høyere rente enn man får andre steder. For å gjøre det, må det kjøpes kroner. Høyere etterspørsel gir høyere pris, det vil si sterkere krone. Men det er bare så lenge den høyere etterspørselen ikke blir motsvart av et tilsvarende økt tilbud ved at Norges Bank «trykker» flere kroner, slik banken har full mulighet til. Gjorde Norges Bank det, ville også mye av poenget med å spekulere i norske kroner falle bort.

Det er ganske uforståelig at de som er opptatt av sysselsetting og konkurranseforholdene for norsk næringsliv ikke forlanger en endring i pengepolitikken, slik at kronekursen ikke lenger bestemmes av valutaspekulantenes luner. At NHO ikke gjør det kan kanskje forklares med at organisasjonen er opphengt i en markedsliberalistisk ideologi. Men at også LO tilsynelatende støtter det samme syn og ikke protesterer, er meg en gåte.

Hva så med økonomene og Finansdepartementet? De er også sterkt påvirket av den teoretiske såkalte mainstream økonomien som undervises på universitetet. Økonomer med et mer praktisk syn blir gjerne uglesett og kan skyte en hvit pil etter en akademisk karriere. Og sjeføkonomene i de ulike banker og meglerhus, som stadig blir påkalt av mediene som «eksperter», er interessert i at tingenes tilstand blir som før. Jo flere spekulative transaksjoner, jo mer tjener deres arbeidsgiver.

Når de som representerer det konkurranseutsatte næringslivet, både på eier- og arbeidstakersiden, ikke er villige til å gå inn for et valutaregime som kunne sikre bedriftene mer stabile valutaforhold, bør vi i det minste bli spart for all sytingen og klagingen over valutakursen.

Hallvard Bakke

Hallvard Bakke er utdannet siviløkonom og tidligere statsråd for Ap.

hall.bakke@gmail.com

PÅ TEPPE

Utenriks

På nettstedet woman.no leser vi at «**Menn får mer lyst på godteri og penger når de ser nakne kvinner**». Dette ifølge en undersøkelse fra USA.

Vi vet det er et kontroversielt tema der borte, men nå må vel selv den mest ihuga republikaner skjønne at det haster med å gjøre noe med **seksualundervisningen**.

Framtida

Vi visste også at toppfotballen er et rotterace, men ble skremt

over hvor ille det er blitt da vi så oppslaget på VG NETT om jobbframtidens til Åge

Hareide, med

tittelen: «**Vet hvor han er trener om én uke**». Nå begynner jobbsikkerheten til trenerne å bli bekymringsfullt lav.

Alltid utrygg

Nyhetsjakten

«**Høye lønninger i Norge er et tegn på suksess**», leser vi på DN.no.

Næringslivsjournalistiken slutter aldri å overraske.

Skoledebatt

En leser reagerer med innforstått nikking på overskriften på gårdsdagens kronikk i bilaget, der det sto at «Boikott varer, ikke viten» – og mener det som særlig **blir borte er naturvitenskapsleksene**.

Dagens overskrift

I dag hadde juryen bestemt at tittelen skulle gå til den beste sammensetningen av kategoriene

«kjendis & naturvern & kjønn & motor», og konkurransen var avgjort på knockout da VG NETT slo til med:

«**Pamela stoppet hvalpenniseter**».

Gratulasjoner fra...

teppet@klassekampen.no

Naturvenn